

Джерела та література

1. Адамський Л. Польсько-українські відносини – від історії не втечеш. URL: https://dt.ua/history/polsko-ukrayinski-vidnosini-vid-istoriyi-ne-vtechesh-_.html
2. Бельтій О. «Розмінувати» минуле. URL: https://dt.ua/international/rozminuvati-minule-307772_.html
3. Гон М., Івчик Н. С. Політика пам'яті України й Польщі щодо жертв голокосту: особливості реалізації. URL: <http://intermarum.zu.edu.ua/article/view/67267/65927>
4. Закон «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-19>
5. Зарембо К. Аудит зовнішньої політики Україна-Польща. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Aud_Ukr_Poland_ukr_net.pdf
6. Киридон А. Політика пам'яті в Україні (1991–2015 pp.). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2015_15_24
7. Лозовий В. Сучасна історична політика Польщі: виклики для України. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-03/Polsha-f4a08.pdf>
8. Спільна заява Президентів України Республіки Польща «До порозуміння і єднання», 21.05.1997. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/616_005
9. Троян С. Компаративний аналіз сучасних політик пам'яті в Україні та республіці Польща. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ntip_2013_6_24
10. Український інститут нацпам'яті припиняє діяльність форуму істориків у Польщі через небезпеку українським дослідникам. URL: <https://prm.ua/zayava-institutu-natsionalnoyi-pamyati-pro-polskiy-zakon/>
11. European Parliament resolution of 25 February 2010 on the situation in Ukraine. URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0035+0+DOC+XML+V0//EN>
12. Kononczuk W. The Paradoxes of Polish-Ukrainian Relations, URL: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/the-paradoxes-polish-ukrainian-relations>
13. Szeptycki A. Poland-Ukraine relations. URL: <https://www.ucm.es/data/cont/media/www/pag-78913/UNISCIDP40-4AndrzejSzeptycki.pdf>
14. Woidelko G. The Polish-Ukrainian Battle for the Past. URL: <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/75029>

Чарських Ігор, Шкарнітна Олена

ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНО-ПОЛЬСЬКОЇ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У СФЕРІ ЗБЕРЕЖЕННЯ СПІЛЬНОЇ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ

***Анотація.** Культурна дипломатія є потенційно сильним важелем зміцнення україно-польських стосунків. Із суперечок навколо болючих проблем історії, а, тім більше – політичних спекуляцій навколо них, – варто спрямовувати україно-польський діалог на питання збереження пам'яток спільної культурно-історичної спадщини з долученням до такого спілкування державних структур, меценатів, громадських організацій, переводячи його у практичну площину і надаючи цьому процесу гідне висвітлення в мас-медіа.*

***Ключові слова:** україно-польські відносини, культурна дипломатія, міжкультурний діалог, культурно-історична спадщина, Поділля.*

Abstract. *Cultural diplomacy is a potentially durable tool for strengthening Ukrainian-Polish relations. From the disputes over the painful problems of history, and, moreover, the political speculations around them, it is worthwhile to direct the Ukrainian-Polish dialogue on the preservation of monuments of the common cultural and historical heritage with the involvement of state structures, charitable foundations, and public organizations. It is important fulfil intentions into practice giving the process a decent coverage in the mass media.*

Keywords: *Ukrainian-Polish relations, cultural diplomacy; intercultural dialogue, cultural and historical heritage, Podillya.*

При усій різноманітності спільних інтересів України та Польщі, відносини між дома сусідніми країнами важко назвати абсолютно безхмарними. Хоча на рівні президентів обох держав досягнуто домовленості про оновлення й перезавантаження двосторонньої робочої групи з вирішення проблемних історичних питань [4], діалог по болючих проблемах історії першої половини ХХ ст. йде дуже важко. З польської сторони зберігаються питання до української влади стосовно суцільної українізації системи освіти, а також затримок з наданням згоди на відновлення пошуково-ексгумаційних робіт на території нашої країни. З боку української сторони існує невдоволення недостатньою рішучістю польської влади у покаранні ксенофобських проявів польських правих екстремістів проти українських мігрантів та студентів у Польщі. Перелік можна продовжувати, але очевидно, що його позиції стосуються доволі широкого кола гуманітарних питань, в якому іноді бракує конструктивної співпраці та бажання сторін йти на компроміс. Співробітництво України та Польщі матиме новий імпульс у разі зосередження уваги на спільному розв'язанні завдань, навколо яких розбіжності відсутні.

Збереження й відновлення пам'яток спільної культурно-історичної спадщини на території Поділля, зокрема Вінниччини, є одним з таких завдань, що потребує скоординованих зусиль і відкриває можливості поживлення україно-польської співпраці в гуманітарній сфері.

Історичне минуле Вінниччини, зокрема у культурному контексті, тісно пов'язане із Польщею, з Річчю Посполитою. Польська шляхта залишила глибокий мистецький, архітектурний слід на теренах Поділля. Мистецтво – це те поле діяльності, яке є лакмусовим папірцем для суспільства у сенсі його ментальності та розуміння культури. Зберегти архітектурні пам'ятки та налагодити міжкультурний діалог у сфері мистецтва, реставрації є важливим завданням для сучасних поколінь. Культурна дипломатія – це той важливий та сильний важіль у взаємовідносинах України та Польщі, завдяки якому ми маємо змогу врятувати архітектурні та мистецькі пам'ятки, а також створити нові сучасні шляхи для реалізації та співпраці у сфері архітектури та мистецтва.

Так історично склалося, що у 1569 р. Люблінська унія об'єднала Королівство Польське та Велике князівство Литовське в єдину державу – Річ Посполиту. На території Поділля, зокрема Вінниччини, існувала ціла низка оборонних пунктів Речі Посполитої – Брацлав, Бар, Могилів, Шаргород, Вінниця, Ямпіль, Буша, Красне, Погребище, а також королівські замки та фортеці, замки-резиденції магнатів, оборонні комплекси (зокрема «Мури» на Вінниччині). У ХVІІІ ст. на подільських теренах проживало декілька десятків польських або полонізованих руських родів, серед яких: Замойські, Мошинські, Потоцькі, Сосновські, Любомирські, Жевуські та ін.

На Поділлі функціонували католицькі чернечі ордени: єзуїтський, домініканський і капуцинський, які споруджували костели та кляштори. Відомі архітектурні надбаня, такі як: Домініканський костел в Вінниці (1758 р.), Костел св. Станіслава, с. Чортків, Кафедральний костел Петра й Павла у Кам'янці, Троїцький костел в Браїлові (1767 р.).

Важливими пам'ятками архітектури є маєтки польських магнатів: палац Потоцьких у Гульчині в стилі класицизму другої половини XVIII ст., палац Грохольських у стилі раннього класицизму у селищі Вороновиця, палац Вітославських, який був побудований ще у XVII ст., палац Собанських, розташований в Ободівці Тростянецького району [2]. Минувшина залишила неоціненний золотий слід в архітектурі та культурі Поділля.

У сучасних міжнародних відносинах цінується міжкультурна комунікація, різного роду обміни. Сфера мистецтва посідає важливе місце та значення і є частиною дипломатичних відносин, між Україною та Польщею зокрема. На порядку денному в міжкультурному діалозі двох країн дуже актуальними є наукові розробки та дослідження спільного минулого. Норми польсько-української співпраці закладені ще у «Декларації про принципи та основні напрямки розвитку україно-польських відносин» від 13 жовтня 1990 р. [1], статті 5 і 9 якої визначають основні напрями і обсяги гуманітарного співробітництва, зміст і кінцевий результат культурного, наукового, освітнього обміну. Двостороння співпраця України та Польщі мусить будуватися на демократичних засадах та взаємозобов'язаннях щодо дотримання принципів та цінностей збереження культурної спадщини.

Прикладом вдалої дипломатії за рахунок організації міжкультурного діалогу є робота Генерального консульства Республіки Польща у м. Вінниця. Проведення різноманітних вечорів польської культури, підтримка громади, організація творчих вечорів Товариства польської культури ім. Івана Павла II в Кам'янці-Подільському, відкриття мистецьких виставок із залученням польських та українських митців, перегляд польського та українського кіно та проведення днів Польщі в Україні – все це є важливими проявами культурної дипломатії Польщі в Україні. Історія Поділля тісно пов'язана з польською шляхтою та з Річчю Посполитою. На жаль, час невблаганний, та брак коштів, а іноді – й політичної волі зі сторони України має негативні наслідки відносно цінних культурних пам'яток, деякі з яких, навіть у занедбаному стані, є окрасою Поділля. Держава має залучити усі ресурси до збереження та відновлення культурних цінностей, залишених минулими поколіннями. Це важливий пріоритет дипломатичних, міжкультурних відносин. Збереження історичної спадщини є показником висококультурності нації.

Україно-польський діалог варто спрямовувати на питання збереження пам'яток спільної культурно-історичної спадщини з долученням до такого спілкування державних структур, меценатів, громадських організацій, переводячи його у практичну площину і надаючи цьому процесу гідне висвітлення в мас-медіа. Завдання дипломатичної служби полягає в тому, щоб розвивати культурні взаємозв'язки між державами та залучати усі наявні методи для досягнення спільної мети та співпраці.

Джерела та література

1. Декларація про принципи та основні напрямки розвитку українсько-польських відносин. 13.10.1990 р. *Україна на міжнародній арені: зб. документів і матеріалів 1986–1990 рр.* Київ: Україна, 1992. С. 27–30.
2. Малаков Д. В. По восточному Подолью (От Жмеринки до Могилева-Подольского). Москва: Искусство, 1988. 168 с.
3. Папакін А. Г. Поляки в Україні. URL: http://www.history.org.ua/?termin=poljaky_v_ukrajni
4. Україна та Польща домовились оновити й перезавантажити двосторонню робочу групу з вирішення проблемних історичних питань – Володимир Зеленський. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-polsha-domovilis-onoviti-j-perezavantazhiti-dvos-57029>
5. Kononczuk W. The Paradoxes of Polish-Ukrainian Relations. *Kennan Institute Papers*. May 23, 2018. URL: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/the-paradoxes-polish-ukrainian-relations>.

Бондар Ірина

ПЕРША ЛЕДІ ПОЛЬЩІ ЯК ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ І «КУЛЬТУРНИЙ ДИПЛОМАТ»

***Анотація.** У дослідженні аналізується процес становлення інституту першої леді Республіки Польща. Автор досліджує громадську діяльність і проекти у галузі культурної дипломатії перших леді Республіки Польща від Данути Валенси до Агати Корнхаузер-Дуди для аналізу зарубіжного досвіду діяльності інституту першої леді.*

***Ключові слова:** перша леді, діяльність першої леді, перша леді Польщі, культурна дипломатія першої леді.*

***Abstract.** The article analyzes the the process of establishing of the institute of the First Lady in Republic of Poland. The author researches public activity of the first ladies of the Republic of Poland from Danuta Wałęsa to Agata Kornhauser-Doody in order to analyze the international experience of the institute of the First Lady.*

***Keywords.** First lady, activities of first lady, first lady of Poland, first lady's cultural diplomacy.*

Інститут першої леді дедалі набуває все більшої популярності в країнах Центральної та Східної Європи. В Україні цей інститут має великий потенціал і все ще перебуває на стадії становлення та розвитку. Відтак дослідження діяльності перших леді інших країн є важливим для запозичення досвіду та аналізу кращих практик використання цього інституту у сфері публічної і культурної дипломатії. На нашу думку, варто звернути увагу на інститут першої леді в Республіці Польща, оскільки ця держава є близькою нам не лише територіально, а й через певну спільність нашої історії та культури.

Оскільки інститут першої леді – це елемент політичної культури демократичної держави, то, на нашу думку, його дослідження потрібно починати з аналізу діяльності дружини першого демократично обраного президента Республіки Польща Леха Валенси Данути Валенси. Упродовж президентського терміну свого чоловіка пані Данута залишалася в тіні,